

Asia: VN/203/2020

Lausuntopyyntö työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä annettavasta laista ja eräistä muista lakimuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä ja eräiksi muiksi laeiksi. Kiitämme mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta.

Yleiset huomiot esityksestä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä annettava laki, joka korvaisi työsuojeluhenkilörekisteristä annetun lain. Esitysehdotuksen mukaan tavoitteena on, että ehdotettava uusi laki sopii tietoa koskevan yleislainsäädännön kokonaisuuteen ja vastaa lainsäädännölle asetettuja vaatimuksia. Tietosuojavaltuutetun toimisto pitää kannatettavana, että ministeriö on ryhtynyt toimenpiteisiin lainsäädännön ajantasaistamiseksi.

Pidämme hyvänä, että esityksessä on tunnistettu keskeinen henkilötietoja koskeva lainsäädäntökehikko ja käyty kattavasti ja monipuolisesti läpi tietosuoja-asetuksen asettamia reunaehdoja. Esitysluonnoksessa on asianmukaisesti huomioitu, että yleisen tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi. Kuten esitysluonnoksessakin on todettu, lähtökohtana on, että henkilötietojen suojaa koskeva sääntely nojautuu mahdollisimman pitkälti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelyyn ja että kansallista liikkumavaraa käytetään vain siltä osin kuin se on sallittua ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi.

Rekisterinpitäjäyys

Esityksessä ehdotettavassa työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä annettavassa laissa tarkoitetuksi rekisterinpitäjäksi, eli tietojen rekisteröinti- ja luovutustehtävän vastuutahoksi, esitettäisiin Työturvallisuuskeskusta. Voimassa olevan työsuojeluhenkilörekisteristä annetun lain mukaan työsuojeluhallinnossa rekisterinpito on osoitettu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle ja rekisterin ylläpitotehtävä puolestaan Työturvallisuuskeskukselle. Esityksessä todetaan, että Työturvallisuuskeskus on jo kuitenkin vuosikymmenten ajan hoitanut tosiasiallisesti tietojen rekisteröinti- ja luovutustehtävää. Pidämmekin tärkeänä hallituksen esitysluonnoksen pyrkimystä saattaa rekisterinpito vastaamaan tosiasiallista tilannetta myös lainsäädännössä. Tietosuojavaltuutetun toimisto toteaa, että rekisterinpitäjän määrittäminen on keskeistä henkilötietojen käsittelyn kannalta, sillä kysymys on tahosta, joka yleisesti vastaa henkilötietojen käsittelystä. Rekisterinpitäjäksi tulisi siksi osoittaa sellainen taho, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet.

Ilmoitettavat tiedot

Pidämme hyvänä, että tällä hetkellä voimassa olevan lain nojalla kerättävien tietojen tarpeellisuutta on tarkasteltu tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun minimointiperiaatteen valossa ja tarpeettomien tietojen keräämisestä luovuttaisiin. Esityksessä todetaan, että ehdotetulla lailla tavoitellut yhteiskunnalliset vaikutukset voitaisiin saavuttaa ilman, että kerätään esimerkiksi tietoa työsuojelupäällikön äidinkielestä tai työsuojeluvaltuutetun työsuojelukoulutuksista. Myös ammattiliiton jäsenyystiedon ilmoittamisesta luovuttaisiin. Tämä merkitsisi esitysluonnoksen mukaan sitä, että työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisterin tallennettaviin tietoihin ei sisältyisi tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja eikä valtiosääntöisesti arvioiden arkaluonteisia henkilötietoja. Tietoihin ei sisältyisi myöskään julkisuuslain tai muun lain nojalla salassa pidettäviä tietoja. Tietosuojavaltuutetun toimisto kannattaa ilmoitettavien henkilötietojen koskevan sääntelyn täsmentämistä ehdotuksen mukaisesti.

Ilmoitettavien tietojen luovuttaminen

Ehdotetussa 14 §:ssä säädettäisiin Työturvallisuuskeskuksen oikeudesta saada ilmoitettuja tietoja omaan käyttöönsä. Kiinnitämme huomiota siihen, että vaikka säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 67) on täsmennetty, että ”omalla käytöllä” tarkoitettaisiin Työturvallisuuskeskuksen oikeutta käyttää ilmoitettuja tietoja julkisen hallintotehtävän hoitamisen lisäksi muuhun käyttöön, on käytetty sanamuoto jossain määrin tulkinnanvarainen. Lisäksi tämä muotoilu nähdäksemme tarkoittaisi esimerkiksi sitä, ettei Työturvallisuuskeskus voisi ulkoistaa työsuojelukoulutusten suoramarkkinointia jollekin toiselle taholle. Esityksen jatkovalmistelussa olisi myös tarpeen

yhdenmukaistaa pykälän otsikointia ja sisältöä, sillä otsikossa puhutaan Työturvallisuuskeskuksen oikeudesta käyttää ilmoitettuja tietoja ja pykälätekstissä oikeudesta saada tietoja.

Esityksen 15 §:ssä ehdotetaan puolestaan säädettäväksi muiden oikeudesta saada ehdotettavan lain mukaisesti ilmoitettuja tietoja. Korostamme, että tietojen luovutusten lainmukaisuutta on arvioitava ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen keskeistä periaatetta, eli käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta, vasten. Tietojen luovutusta henkilötietojen käsittelynä on arvioitava erityisesti siitä näkökulmasta, onko henkilötietojen myöhempi käsittely yhteensopivaa tietojen alkuperäisen käsittelytarkoituksen kanssa.

Jos henkilötietoja olisi jostakin syystä tarve käsitellä muuta kuin sitä tarkoitusta varten, jonka vuoksi tiedot on kerätty, on noudatettava yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohtaa. Tämä kohta mahdollistaa henkilötietojen käsittelyn uuteen käyttötarkoitukseen muun muassa, jos siitä on säädetty jäsenvaltion lainsäädännössä. Tällaisen kansallisen sääntelyn on kuitenkin oltava demokraattisessa yhteiskunnassa oikeasuhtaista ja välttämätöntä yleisen tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Näitä tavoitteita ovat esimerkiksi jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet.

Ehdotetun 15 §:n perusteluissa todetaan, että ”Ehdotettava 15 pykälä täyttäisi myös yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa henkilötietojen luovutusta koskevalle lainsäädännölle asetetun edellytyksen: pykälä olisi ”demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide” työsuojelun edistämisen turvaamiseksi”, mutta asiaa ei tarkemmin perusteluissa arvioida. Esityksen jatkovalmistelussa tulisi selventää käyttötarkoitussidonnaisuuden toteutumista ja arvioida ehdotetun sääntelyn välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden takaamiseksi.

Käsittelyn oikeusperuste

Esityksessä on katsottu, että tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan alakohta toimisi Työturvallisuuskeskuksen oikeusperusteena tietojen rekisteröinnille ja luovuttamiselle. Lisäksi esitysluonnoksessa todetaan, että ”Ehdotettavan lain 14 ja 15 § merkitsisivät sitä, että Työturvallisuuskeskukselle ja muille tietojenpyytäjille syntyisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu oikeusperuste käsitellä ehdotettavassa laissa tarkoitettuja tietoja 14 ja 15 §:ssä tarkoitettuihin työsuojelua edistäviin käyttötarkoituksiin.” Esityksen mukaan on kuitenkin mahdollista, että Työturvallisuuskeskuksella ja muilla tietojenpyytäjillä olisi myös jokin muu peruste, joka oikeuttaisi heidät käsittelemään samoja henkilötietoja. Esimerkinomaisesti esityksessä todetaan, että ainakin suoramarkkinointia tekevän tahon oikeusperusteena olisi myös yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan f alakohta.

Kiinnitämme huomiota henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen ja sitä koskevan kansallisen liikkumavaran tarkkaan ja täsmälliseen selvittämiseen tietosuojasetuksen valossa. Oikeusperusteen osoittamisella on lisäksi erityistä merkitystä rekisteröidyille, sillä oikeusperuste vaikuttaa rekisteröidyn tietosuojasetuksen III luvun mukaisten oikeuksien soveltumiseen. Tämän vuoksi esityksen jatkovalmistelussa tulisi arvioida ja perustella vielä tarkemmin, mihin tietosuojasetuksen 6 artiklan kulloinkin sovellettavaan alakohtaan käsittelyn oikeusperuste ehdotetuissa 14 ja 15 §:ssä ankkuroituisi.

Pihamaa Heljä-Tuulia
Tietosuojavaltuutetun toimisto

Nuutinen Jenni
Tietosuojavaltuutetun toimisto